

**İZLANDA VE SAN MARİNO MEVZUATINDA
YENİDEN YARGILAMA**

AV. BİLHAN GÜVEN

İstanbul, 2006

İÇİNDEKİLER

1. İZLANDA

1.1. CEZA YARGILAMASI

1.1.1. Bireysel Başvuru

1.1.2. Başsavcı veya Diğer Kişilerce Başvuru

1.2. HUKUK YARGILAMASI

1.2.1. Bireysel Başvuru

1.2.2. Başsavcı veya Diğer Kişilerce Başvuru

1.3. İDARİ YARGILAMA

1.3.1. Bireysel Başvuru

1.3.2. Başsavcı veya Diğer Kişilerce Başvuru

1.4. ÖZEL USUL

1.5. İZLANDA İLE İLGİLİ ÖRNEK AİHM KARARLARI

2. SAN MARİNO

2.1. CEZA YARGILAMASI

2.1.1. Bireysel Başvuru

2.1.2. Başsavcı veya Diğer Kişilerce Başvuru

2.2. HUKUK YARGILAMASI

2.2.1. Bireysel Başvuru

2.2.2. Başsavcı veya Diğer Kişilerce Başvuru

2.3. İDARİ YARGILAMA

2.3.1. Bireysel Başvuru

2.3.2. Başsavcı veya Diğer Kişilerce Başvuru

2.4. ÖZEL USUL

2.5. SAN MARİNO İLE İLGİLİ ÖRNEK AİHM KARARLARI

1. İZLANDA

1.1. CEZA YARGILAMASI

1.1.1. Bireysel Başvuru: Muhtemelen olasıdır.

Karara bağlanmış olan bir davada yeniden yargılama yapılmasına müsaade edilmesi, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin kararının, yeniden yargılamaya müsaade edilmesini gerektirecek yeni bir bilgi teşkil ettiği veya karar kanıtın adilce değerlendirilmediğini gösterdiği durumlarda mümkün olabilir.

Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 184. maddesinin (2.) fıkrası gereğince, hükümlünün karara bağlanmış olan davasında yeniden yargılamaya müsaade edilmesi ancak aşağıdaki hususlar geçerli olduğunda mümkündür :

a) Dava karara bağlanmadan önce mahkemeye sunulması davanın sonucunu etkileyebilecek nitelikteki bir bilginin ortaya çıkması durumunda;

b) Nihai kararın alınması için yargıç, başsavcı, müfettiş ya da herhangi başka birinin yalan ifade veya yalan beyanat verdirilmesi yoluyla yanlış karara sebebiyet vererek yasalara aykırı hareket ettiğinin doğrulanabildiği durumlarda;

c) Davada sunulan kanıtların doğru değerlendirilmediğinin yüksek ihtimal dahilinde olduğunun gösterildiği durumlarda.

Sonuç:

Karara bağlanmış ulusal bir davada yeniden yargılamaya müsaade edilmesi; ancak Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin ihlal bulgusunun, davanın sonucu açısından yeni bir bilgi teşkil ettiği durumlarda mümkün olabilir.

Örnek:

Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 184. maddesi gereğince 12 Mart 1998 tarihli kararında Yargıtay, (19 Aralık 1996 tarihli hukuk davası ile ilgili Yargıtay kararına bakınız.) İzlanda Anayasası'na daha sonradan aykırı bulunan temellere dayandırıldığı gerekçesiyle çok sayıda ceza yargılamasında yeniden yargılamaya müsaade edilmesine karar verdi. Yargıtay hukuk davasındaki kararının, şüpheli ceza yargılamasının sonucu bakımından önemli bir bilgi teşkil ettiğini addetti. Yargıtay'ın yeniden yargılamaya müsaade edilmesi uygulamasını, "bilginin" (yani yukarıda belirtilen hukuk davasının kararı) karar verilmeden önce ortaya çıkmadığı gerekçesiyle reddetmediğinin üzerinde durulması gerekir.

1.1.2. Başsavcı veya Diğer Kişilerce Başvuru: Olanaksızdır.

Ceza Muhakemesi Kanunu 185. madde gereğince;

(1) Hükümlünün aklandığı yahut itham edildiğinden daha hafif bir suçtan hüküm giydiği bir davada aşağıdaki hallerin söz konusu olması durumunda Başsavcı'nın başvurusu üzerine yeniden yargılamaya müsaade edilir :

a) Karar verilmesinden sonra hükümlü suçunu itiraf ettiyse veya yeni bir delilin kuvvetli ihtimalle kişinin suçlu olduğunu gösterdiği hallerde;

b) İlgili kanunun 184(1)(b) maddesinde belirtildiği gibi yanlış kanıtın veya tutumun kısmen veya tamamen kararın verilmesine neden olduğu hallerde;

(2) Başsavcı 184. maddede belirtilen koşulların sağlandığına inandığı hallerde suçlunun lehine yeniden yargılamaya müsaade edilmesi için başvurma hakkına sahiptir.

Sonuç:

Yukarıda sözü edilen olasılıkların hiçbirisi Avrupa Konseyi organlarının bulgusundan sonra yeniden yargılamaya müsaade edilmesi için yeterli görünmemektedir.

1.2. HUKUK YARGILAMASI

1.2.1. Bireysel Başvuru: Muhtemelen olasıdır.

Karara bağlanmış bir davada yeniden yargılamaya müsaade edilmesi; ancak Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin ihlal bulgusunun, yeniden yargılamaya müsaade edilmesini gerektirecek nitelikte bir "vaka" teşkil ettiği durumlarda mümkün olabilir.

Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nun 169. maddesi gereğince :

Yargıtay, aşağıda belirtilen hallerin geçerli olduğu durumlarda nihai kararın verilmesinden sonra taraflardan birinin başvurusu üzerine yeniden yargılamaya müsaade edilebilir:

a) İlk dava görülürken, davadaki tarafın suçu olmaksızın davanın esasının doğru biçimde ortaya koyulmadığı hallerde.

b) Yeni delilin, davanın sonucunu etkilemesinin kuvvetli bir ihtimal olduğu hallerde.

c) Davadaki tarafın geniş ölçüdeki menfaatlerinin davanın gelişimine bağlı olmasının yanı sıra diğer vakaların da yeniden yargılamaya müsaade edilmesini gerektirdiği hallerde.

Ancak, Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nun 169§2 maddesi, davalının davanın yeniden incelenmesi için yalnız bir defa başvurabileceğini belirterek yeniden yargılamaya müsaade edilmesi yolundaki olasılıkları kısıtlamıştır.

Örnek:

İzlanda'ya karşı Sigurdsson kararı 10/04/2003

1997 yılında İzlanda Ulusal Bankası'na karşı açılan davada davacının olumsuzlukla sonuçlanan temyiz başvurusunu incelemiş olan İzlanda Yargıtayı'nın tarafsızlığındaki yetersizlikten ötürü Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi bu davada 6§1 maddesinin ihlal edildiğine

karar vermiştir. Temyiz kararını takiben davacı Yargıtay’a yeniden yargılamaya müsaade edilmesi için birbirini izleyen iki başvuruda bulunmuştur. Başvurular reddedilmiştir. Başvurulardan ikincisi Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu’nun 169§2 maddesine göre davalının davanın yeniden incelenmesi için yalnız bir defa başvurabileceği gerekçesiyle reddedilmiştir.

1.2.2. Başsavcı veya Diğer Kişilerce Başvuru: Olanaksızdır.

1.3. İDARİ YARGILAMA

1.3.1. Bireysel Başvuru: Muhtemelen olasıdır.

Karara bağlanmış bir davada yeniden yargılamaya müsaade edilmesi; ancak Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi’nin ihlal bulgusunun, yeniden yargılamaya müsaade edilmesini gerektirecek nitelikte bir “vaka” teşkil ettiği durumlarda mümkün olabilir.

Hususi idari mahkemeler bulunmamaktadır. Hukuk usulü kuralları, idari davalarda da geçerlidir.

1.3.2. Başsavcı veya Diğer Kişilerce Başvuru: Olanaksızdır.

1.4. ÖZEL USUL

Karara bağlanmış bir davada yeniden yargılamaya müsaade edilmesi için özel bir yargılama usulü bulunmamaktadır.

1.5. İZLANDA İLE İLGİLİ ÖRNEK AİHM KARARLARI

Thorgeir Thorgeirsen/İzlanda, 25/06/1992, 13778/88

İfadeye müdahale (emniyet kuvvetlerine hakaret-gazeticinin yayınladığı makalede kötü muamelede bulunan polisleri hayvanca muamelede bulunmakla suçlama nedeniyle 10,000 İzlanda Kronu para cezasına mahkumiyet); yargıcın iddia makamı işlevini üstlenmesi (savcının bazı duruşmalara katılmaması nedeniyle yargıcın iddia makamı işlevi de üstlendiği iddiası)-Md.

06(1-02): savcının bulunmadığı duruşmada yargıcın iddia makamının işlevini de üstlendiği iddiası bakımından bağımsız ve tarafsız yargı yeri tarafından yargılama hakkının ihlal edilmediğine-Md.10: ifade özgürlüğünün ihlaline-Md.41 (E.50): maddi ve manevi tazminat talebinin reddine, ücretler ve masraflar için 530,000 İzlanda Kronu ödenmesine- iç hukuka etki: bilgilendirme

Jon Kristinsson/İzlanda, 01/03/1990, 12170/86

Yargı yeri (trafik suçundan ötürü ön ödeme cezası ödemesini teklif eden polis müdürünün daha sonra yargıç sıfatıyla başvuru yeri yargılayıp mahkum etmesi, bağımsız ve tarafsız bir yargı yeri tarafından yargılanma hakkının ihlali şikayeti)-tazminat olarak 80,000 İzlanda Kronu, ücretler ve masraflar için 461,000 İzlanda Kronu ödenmesi karşılığında varılan dostane çözüm nedeniyle davanın düşmesine-iç hukuka etki: dava sürerken mevzuat değişikliği ve içtihat değişikliği

Vilborg Yrsa Sigurdardottir/İzlanda, 30/05/2000, 32451/96

Masumiyetin gölgelenmesi (beraat eden sanığa tazminat ödenmemesi-masumiyetten çok suçluluğu ağır bastığı gerekçesiyle beraat eden kişinin haksız gözaltı ve tutuklama nedeniyle tazminat talebinin reddedilmesi, masumiyet karinesinin ihlali şikayeti)-dostane çözüm nedeniyle davanın düşmesine-iç hukuka etki: dostane çözüm metninde Hükümet, yasa değişikliği yapıldığını ve başvuru yeri beraat kararının doğruluğu ve başvuru yeri masumiyeti konusunda kuşku uyandırdığı için üzgün olduğunu belirtmiştir.

2. SAN MARİNO

2.1. CEZA YARGILAMASI

2.1.1. Bireysel Başvuru: Olanaklıdır.

Ceza Muhakemesi Kanunu, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin kararını müteakip ceza davalarında yeniden yargılamaya müsaade edilmesine izin vermektedir.

27/06/2003 tarihinde kabul edilen ve Resmi Gazete'de yayımlanmasının beşinci gününde yürürlüğe giren yasa değişikliğinde, karara bağlanmış bir davada yeniden yargılamaya müsaade edebileceğine ilişkin koşullar gösterilerek; ilgili düzenleme, Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 200. maddesinde şöyle yer almıştır:

“d) Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi verilmiş bir kararın Avrupa Konvensiyonu'nun İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunması ile ilgili maddelerini veya Protokollerini ihlal ettiğini ve kararın ciddi anlamda olumsuz sonuçlarının ancak davanın yeniden görülmesi yoluyla silinebileceğine inandığı hallerde.”

Davanın yeniden görülmesi için başvuru, kişinin aklandığına veya hüküm giydiğine bakılmaksızın ilgili kişi tarafından veya yetkili bir şahıs tarafından, ilgili kişinin ölmüş olması halinde, yakın bir akraba veya varisi tarafından yapılabilir.

Kararın verilmesinden sonra belirlenen suç tanımı, yargılamanın revizyonunda bildirilemez veya doğru kabul edilemez.

Ceza Muhakemesi Kanununun 201§3. maddesi gereğince, “başvurusu 200§1.d. maddede belirtilen koşullarda, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin kararının kesinleştiği tarihi (.....) izleyen bir yıl içinde ilgili tüm evraklarla birlikte evrak dairesine (*Cancelleria*) ibraz edilmelidir.

Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 201§5. maddesi gereğince, yasada tanımlanmış koşulların karşılanmadığı hallerde revizyon başvurusu kabul edilemez.

2.1.2. Başsavcı veya Diğer Kişilerce Başvuru: Olanaklıdır.

Davanın yeniden görülmesi için Başsavcı da başvuruda bulunabilir. (*Procuratore del fisco*).

2.2. HUKUK YARGILAMASI

2.2.1. Bireysel Başvuru: Belirsizdir.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin kararının ardından “*Restitutio in integrum*” ile ilgili maddeler taraflarca yeni yargılama açılmasında kullanılabilir.

“*Restitutio in integrum*” başvuruları, adillik nedenleriyle (*ubi aequitas evidens poscit*) gerekli olduğunda veya başka bir temyiz mümkün olmadığında kanunun gösterdiği özel bir yolla yapılabilir. Kararın kesinleşmesinden veya nihai hakem kararının tebliğ edilmesinden itibaren dört yıl içinde “*restitutio in integrum*” başvurusu yapılabilir. (55 sayılı 25/04/2003 tarihli Yasanın 30. maddesi Yasama 7, Cod., de temp. in int., 2, 52 (53)).

55 sayılı 25/04/2003 tarihli kanunun 31. maddesi gereğince, “*restitutio in integrum*” başvurusu otomatik olarak şüpheli kararın etkisini kaldıramaz. Ancak Anayasal Konsey (*Collegio garante della costituzionalità delle norme*) tarafından başvuru üzerine tüm tarafların dinlenilmesinden sonra ve şüpheli kararın uygulanmasının başvuru sahibine haksız ve geri döndürülemez hasar vermesinin olası olduğu hallerde belirli bir para meblağının yatırılması koşuluna bağlı olarak şüpheli kararın etkisinin kaldırılması kararı verilebilir.

Ulusal Parlamento (*Consiglio Grande e Generale*) bu tür başvurular üzerinde özel yetki sahibiydi. (Adli sisteme ilişkin 83 sayılı, 28/10/92 tarihli Kanun ve “*restitutio in integrum*” ve “*querela nullitatis*” başvuru usul kaidelerine ilişkin 81 sayılı, 14/06/85 tarihli Kanuna bakınız.) Ancak 36 sayılı 26/02/2002 tarihli Yeni San Marino Temel Yasası gereğince, adli sisteme ilişkin yeni bir yasanın yürürlüğe girdiği tarihe kadar, bu konuya ilişkin olarak Anayasal Konsey (*Collegio garante della costituzionalità delle norme*) yetki sahibi olacaktır.

2.2.2. Başsavcı veya Diğer Kişilerce Başvuru: Belirsizdir.

“*Restitutio in integrum*” başvuruları tüm “tarafılarcı” yapılabildiğinden, Başsavcı için de (*Procuratore del Fisco*), kendisi de usuldeki taraflardan biri olduğunda aynı durum geçerli olacaktır. (örneğin, aile hukuku yargılaması).

2.3. İDARİ YARGILAMA

2.3.1. Bireysel Başvuru: Olası değildir.

İdari yargılama usullerine değinmeyen, hukuk yargılaması usullerine ilişkin yeni yasaların (81 sayılı,14/06/95 tarihli Kanun ve 55 sayılı 25/04/2003 tarihli Kanun) yürürlüğe girdiği 1995 yılına kadar “*Restitutio in integrum*”a ilişkin maddelerin aynısı idari ve hukuki yargılama usullerine de uygulanmaktaydı. İctihatta yapılacak bir gelişme yoluyla bu olanağın idari yargılama usullerini de kapsayacak biçimde genişletilmesi olasıdır, ama idari yargılama usullerine ilişkin bu anlamda bir başvuru şu ana dek alınmamıştır.

2.3.2. Başsavcı veya Diğer Kişilerce Başvuru: Olanaksızdır.

2.4. ÖZEL USUL

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi’nin ihlal bulgusunu müteakip karara bağlanmış bir davada yeniden yargılamaya özel olarak müsaade edilir. İdari ve hukuk yargılama usullerine ilişkin özel bir usul yoktur.

2.5. SAN MARİNO İLE İLGİLİ ÖRNEK AİHM KARARLARI

Stefanelli/San Marino, 08/02/2000, 35396/97

Duruşmasız yargılanma (ceza mahkemesinde yasaya aykırı pazarlama suçundan üç ay hapis cezasına mahkumiyet kararıyla sonuçlanan ceza davasında hüküm veren yargıcın sanığı görmeden ve duruşma yapmadan karar vermesi)-Md.06(1-05) aleni yargılanma hakkının ihlaline-Md.41: manevi tazminat olarak 10 milyon Liret, ücretler ve masraflar için 9 milyon Liret ödenmesine

Tierce ve diğlerleri/San Marino, 25/07/2000, 24954/94

Yargıcı red sebebi (soruşturma yapan yargıcın daha sonra davayı görmesi); duruşmasız yargılanma (mahkumiyet kararlarına karşı üst mahkemede duruşma yapılmaması ve başvuruçuların dinlenmemesi) Md.6(1-02): bağımsız ve tarafsız bir yargı yeri tarafından yargılanma hakkının ihlaline-Md. 41: manevi tazminat olarak toplam 32 milyon Liret, ücretler ve masraflar için 15 milyon Liret ödenmesine